

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бакулин В.А. Болезни птиц / В.А. Бакулин, издательский код по ОКВЭД 22.11.1, 2006. – 688 с.
2. Гайдаш І.С. Шпитальні інфекції на межі тисячоліть / І.С. Гайдаш – Луганськ: ВПЦ ТОВ «Елтон-2», 2000. – 63 с.
3. Колос Ю.О. Стафілококкоз птиці / Ю.О. Колос, В.Ф. Титаренко // Ветеринарна медицина України, 2011. – №3. – С. 16–18.
4. Краткий определитель бактерий Берги / Под ред. Дж. Хоулта. – М.: Мир, 1980. – С.234–236.
5. Лабораторные исследования в ветеринарии. Бактериальные инфекции: Справочник/ Сост. Антонов Б.И., Борисов В.В., Волкова П.М. и др.; Под ред. Антонова Б.И. – М.: Агропромиздат, 1986. – 352 с.
6. Лесниченко И.Ю. Эффективность ципровета при бактериальных болезнях птицы / И.Ю. Лесниченко, С.В. Ен-гашев // Ветеринария, 2010. – № 10. – С. 16–18.
7. Фотіна Т.І. Умовно-патогенні мікроорганізми та інфекції птиці, які вони викликають / Т.І. Фотіна – Суми: Редакційний відділ Сумського національного аграрного університету, 2001. – 104 с.

Выделение возбудителей стафилококкозов от цыплят-бройлеров из хозяйств разных форм собственности **В.А. Доценко, А.В. Павлова, А.И. Сосницький, В.Н. Симонович, Л.М. Пороло, Р.А. Кельдя, А.С. Григорова**

Установлено, что стафилококковая инфекция представляет серьезную проблему для птицеводческих хозяйств разных форм собственности и имеет тенденцию к возрастанию. При изучении антибиотикорезистентности выделенных из разных птицеводческих хозяйств изолятов *S. aureus* установлено, что чувствительность к антимикробным препаратам значительно отличается.

Ключевые слова: цыплята-бройлеры, *S. aureus*, стафилококки, патогенность.

Agents selection staphylococcal infections of broiler chickens from farms of different ownership forms.

V. Dotsenko, A.Pavlova, A. Sosnickiy, V. Simonovich, L. Porolo, R. Keldia, A. Grigорова

It is established that *S. aureus* represents serious threat for bird's farms of different form of ownership and constantly grows. When studying stability to antibiotics, have been found in various chicken farms, it is established that sensitivity to them much different.

Key words: broiler chickens, *S. aureus*, staphylococcus, pathogenicity.

УДК 619:616-076/-091.72:579.842.14

ІВЧЕНКО В.М., д-р вет. наук

ФЕДОРЧЕНКО А.М., аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

СЕРОВАРИ САЛЬМОНЕЛ, ВИДІЛЕНІ З ТРУПІВ ТЕЛЯТ І КОРМІВ

У статті описано результати аналізу епізоотичних даних щодо захворювань на сальмонельоз телят за матеріалами офіційної статистичної звітності Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України. Наведено результати ретроспективного аналізу бактеріологічних досліджень Державного науково-дослідного інституту лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи за 2010–2011 роки і власних досліджень.

Ключові слова: сальмонельози, серовари, *Salm. dublin*, *Salm. typhimurium*, патматеріал, корми.

Постановка проблеми. Сальмонельози – це велика група захворювань, спричинених різними сероварами роду сальмонела. Слід враховувати, що немає практично жодного виду тварин – теплокровних і холоднокровних, від яких би не виділено сальмонел, як збудників захворювання, так і як коменсалів.

Щодо патогенної здатності сальмонел, то як зазначав Кауфман “... усі види сальмонел патогенні для людей, тварин, і для того, і для іншого разом”.

Необхідно звернути увагу спеціалістів на те, що сальмонели належать до умовно патогенних мікроорганізмів. Захворювання телят на сальмонельоз пов’язане не лише зі збудником хвороби, а і з несприятливим впливом умов довкілля на організм, внаслідок чого знижується баланс захисних сил макроорганізму. Такі обставини за наявності збудника стають пусковим механізмом для появи хвороби [1].

Сальмонели спричинюють гострі епізоотії серед телят і часто стають причиною харчових токсикоінфекцій у людей. Захворювання на сальмонельоз має не лише епізоотичне, але і санітарно-епідеміологічне значення, тому що ці мікроорганізми представляють антропозоонозну проблему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед інфекційних захворювань телят сальмонельоз займає провідне місце. За даними Амосової Л.А. [2], в Республіці Білорусь за кількістю неблагополучних пунктів сальмонельоз є на другому місці після колібактеріозу.

На території України циркулює близько 300 сероварів сальмонел, з яких більше 20 небезпечні для людей і тварин [3].

Епізоотологічною особливістю сальмонельозної інфекції є стаціонарність, яка зумовлена резистентністю збудника в довкіллі, наявністю природного резервуару збудника інфекції серед диких шурів, від яких заражаються корови, а від них телята [4].

Розповсюдження захворювання телят на сальмонельоз пояснюється: стійловим, безприв'язним утриманням тварин на території ферми протягом року, комплектуванням стад із господарств із невідомою епізоотичною ситуацією щодо сальмонельозу [5]. Окрім того, відмічаються зміни біологічних властивостей сальмонел, які проявляються зростанням резистентності їх до антибактеріальних препаратів, появою терморезистентних штамів сальмонел та підвищенням вірулентності цих мікроорганізмів [6, 7].

Наведені літературні дані вказують на необхідність вивчення спектру сероварів сальмонел, що виділяються із трупів телят.

Мета дослідження – вивчити розповсюдження і спектр сероварів сальмонел, що виділяються з патологічного матеріалу від телят і кормів у господарствах України.

Матеріал і методи дослідження. Під час виконання роботи провели аналіз епізоотичних даних щодо захворювань на сальмонельоз телят за матеріалами офіційної звітності Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України та ретроспективного аналізу бактеріологічних досліджень Державного науково-дослідного інституту лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи за 2010–2011 роки і власних досліджень.

Результати досліджень та їх обговорення. Аналіз ветеринарної звітності за 2010–2011 роки свідчить, що кожного року кількість неблагополучних пунктів щодо сальмонельозу телят в господарствах України знаходилась на рівні 3. Причому за період 2010 року захворіло 18 голів, з яких загинуло 6 голів, а за відповідний період 2011 року захворіло 29 телят і загинуло 17 голів. Результати аналізу бактеріологічних досліджень патматеріалу від телят і кормів представлені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Показники бактеріологічних досліджень на сальмонельоз патматеріалу від телят та кормів за 2010–2011 роки в господарствах України

Область	Назва серовару сальмонел, виділеного із патматеріалу	К-ть культур	Із кормів			
			рослинного походження	к-ть культур	тваринного походження	к-ть культур
2010 рік						
Донецька	Salm. typhimurium	6	Salm. typhimurium	1	Salm.essen	4
	Salm. dublin	4				
Житомирська	Salm. dublin	3	Salm. dublin	1	–	–
Запорізька	Salm. typhimurium	1	Salm. derby	1	–	–
Полтавська	Salm. typhimurium	1	Salm. isangi	1	–	–
Сумська	Salm. dublin	7	Salm. enteriditis	3	–	–
	Salm. typhimurium	2	нетипові	7	–	–
	Salm. pullorum	1				
Тернопільська	Salm. typhimurium	1	–	–	–	–
Харківська	Salm. typhimurium	1	–	–	–	–
Хмельницька	Salm. dublin	1	–	–	–	–
Черкаська	Salm. typhimurium	2	–	–	–	–
Чернігівська	Salm. dublin	4	–	–	–	–
		14/19				
2011 рік						
Вінницька	Salm. dublin	4	–	–	Salm. dublin	4
Донецька	Salm. typhimurium	6	Salm. typhimurium	12	–	–
Сумська	Salm. dublin	6	Salm. dublin	3	–	–
	Salm. gallinarum	2	Salm. heidelberg	3	–	–
Житомирська	Salm. typhimurium	3	Salm. isangi	4	–	–
	Salm. dublin	3	Комбікорм – 11 культур сальмонел		Борошно тв. походження – 3 культури сальмонел	
Харківська	Salm. typhimurium	1	–	–	–	–
Хмельницька	Salm. dublin	1	–	–	–	–
Черкаська	Salm. typhimurium	1	–	–	–	–
Чернігівська	Salm. typhimurium	2	–	–	–	–
		13/14				

Із матеріалів таблиці 1 бачимо, що в різних областях України за період 2010–2011 років із патологічного матеріалу від телят виділяли різні серовари збудників сальмонельозної інфекції. За 2010 рік найчастіше виділялись культури серовару *Salm. dublin* – 19 культур; *Salm. typhimurium* – 14 культур, а в 2011 році – *Salm. dublin* – 14 культур, *Salm. typhimurium* – 13 культур.

Окрім цих, виділялись також інші серовари, із частини яких не змогли визначити серовар. Таким чином, основними збудниками захворювання телят на сальмонельоз є серовари – *Salm. dublin* та *Salm. typhimurium*.

Висока частота виділення культур сальмонел із патологічного матеріалу від телят потребувала з'ясування наявності його в кормах. З цією метою ми провели аналіз бактеріологічних досліджень кормів рослинного і тваринного походження. Результати аналізу показали, що з кормів рослинного походження за 2010 рік виділено культури *Salm. dublin* – 1, *Salm. typhimurium* – 1, *Salm. enteritidis* – 3 та ін. Окрім того, 7 культур сальмонел, в яких лабораторії не змогли визначити серовар. Із кормів тваринного походження виділено культури *Salm.essen* – 4 серовари.

Протягом 2011 року із кормів рослинного походження виділено культури сероварів *Salm. dublin* – 3, *Salm. typhimurium* – 12, *Salm. heidelberg* – 3, комбикормів – 11 культур, а із кормів тваринного походження *Salm. dublin* – 4. Порівняння частоти виділення культур сальмонел із патматеріалу трупів телят і кормів за 2010–2011 роки показано на рисунку 1.

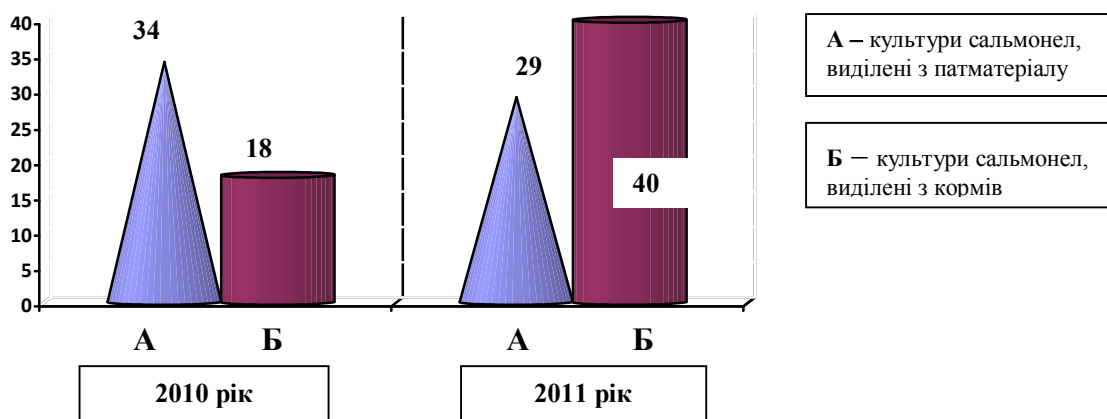

Рис. 1. Показники виділення культур сальмонел із патматеріалу трупів телят та кормів

Матеріали рисунка 1 свідчать про збільшення в 2011 році частоти виділення культур сальмонел із кормів. Корми хоч і не є місцем природного надходження і розмноження патогенних мікроорганізмів, проте, будучи контамінованими протягом відповідного часу, вони відіграють роль у збереженні збудника.

Висновки

1. Результати статистичної звітності епізотичної ситуації щодо сальмонельозу телят свідчать, що в господарствах України кількість неблагополучних пунктів протягом 2010–2011 років стабілізувалась на рівні 3.

2. Результати ретроспективного аналізу бактеріологічних досліджень на сальмонельоз патологічного матеріалу від телят показують, що збудниками захворювання є серовари *Salm. Dublin* і *Salm typhimurium*.

3. Аналіз бактеріологічних досліджень кормів рослинного походження вказує на значне їх обмінювання різними сероварами сальмонел.

4. Виділення сальмонел із кормів тваринного походження свідчить про недостатню їх стерилізацію.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Урбан В.П. Болезни молодняка сельскохозяйственных животных / В.П. Урбан, М.И. Кузнецов, М.М. Широкова. – Л., 1981 – 64 с.
2. Амосова Л.А. Структурные антигены *Salm. dublin*, *Salm. typhimurium* в диагностике и профилактике сальмонеллёза крупного рогатого скота: Автореф. дис...канд. вет. наук – Минск, 2012. – 20 с.

3. Гусев А.А. Профилактика сальмонеллёзов и снижение микробной обсемененности на тушки птицы / А.А. Гусев, Т.Х. Чурухба, С.С. Козак // Ветеринария. – 1997. – № 10. – С. 52-53.
4. Tablante N.L. Wild mice as potential reservoirs of salmonella dublin in a closed dairy herd / N.L. Tablante, W.M. Lone // Canad. Vet. – 1989. – Vol. 30, №7. – P. 590-592.
5. Івченко В.М. Розповсюдження збудників сальмонельозної інфекції в Україні – серйозна соціально-економічна проблема / В.М. Івченко, Н.І. Сахнюк // Вісник Білоцерківського держ. аграр. ун-ту. – Вип.44 – Біла Церква, 2007. – С.59-62.
6. Raloff J. Antibiotic resistance is coming to dinner / J. Raloff // Sci. News – 2001. – Vol. 159, №21. – P. 325-327.
7. Boyce J.M. Consequences of inaction: importance of infection control. Augmentation of antibiotic resistance in *Salm. Typhimurium* DT 104. Following exposure to penicillin derivatives / J.M. Boyce // Vet. Microbiol. – 2000. – Vol.73, №1. – P. 25-35.

**Серовары сальмонелл, выделенные из трупов телят и кормов
В.М. Івченко, А.М. Федорченко**

В статье описаны результаты анализа эпизоотических данных относительно заболеваний сальмонеллезом телят по материалам официальной статистической отчетности Государственной ветеринарной и фитосанитарной службы Украины. Приведены результаты ретроспективного анализа бактериологических исследований Государственного научно-исследовательского института лабораторной диагностики и ветеринарно-санитарной экспертизы за 2010–2011 годы и собственных исследований.

Ключевые слова: сальмонеллезы, серовар, *Salm. dublin*, *Salm. typhimurium*, патматериал, корма.

**Serovars of salmonellas, abstracted from the dead bodies of calves and forages
V. Ivchenko, A. Fedorchenko**

In the article the results of analysis of epizootic data are described in relation to diseases on the salmonellosis of calves after materials of the official statistical accounting of Government veterinary and phytosanitary service of Ukraine. The results of retrospective analysis of bacteriological examinations of State research institute of laboratory diagnostics and veterinarno-sanitary examination for 2010-2011 and own researches are resulted.

Key words: salmonellosis, serovars, *Salm. dublin*, *Salm. typhimurium*, patmaterial, stems.

УДК 636.2:619:617.57/58

ІЗДЕПСЬКИЙ В.Й., д-р вет. наук

Луганський національний аграрний університет

КУЛИНИЧ С.М., канд. вет. наук

КАБЛУЧКО А.П., лікар ветмедицини

Полтавська державна аграрна академія

**ДЕЯКІ БІОХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ВПЛИВУ
МІКРОСКОПІЧНИХ ГРИБІВ НА ТКАНИНИ
КОПИТНОГО РОГУ ТВАРИН**

У статті встановлено, що серед досліджених грибів, виділених з копитного рогу, *Scopulariopsis brevicaulis* проявляє найбільш виражені кератинолітичні властивості.

Ключові слова: копитний ріг, мікроскопічні гриби, ферменти, казеїназна активність, оніхомікоз.

Постановка проблеми. В окремих господарствах у 25-49% корів реєструються деформації копит, а також у коней до 28%, причому, в 77% з них визнавався етіологічний фактор мікологічного походження. Деякі фахівці називають цю патологію хворобою білої лінії або оніхомікозом коней, а вчені Львівської ветеринарної школи – унгуломікозом. Але на сьогодні недостатньо вивчені питання щодо особливостей розвитку, видового складу, біохімічних властивостей мікроскопічних грибів, які здатні до руйнування копитного рогу тварин, тому **мета дослідження** – вивчити видовий склад збудників, їх властивості та патогенетичні характеристики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Захворювання в ділянці кінцівок у деяких господарствах молочного напрямку охоплюють до 87% корів і завдають значних економічних збитків господарствам через зниження молочної продуктивності, вгодованості тварин, розладів репродуктивної функції. Крім цього, до збитків можна віднести і неповноцінне використання генетичного потенціалу породи внаслідок передчасного вибраковування хворих тварин.

Деструктивні процеси, як то руйнування копитного рогу, зниження його міцності, крихкість описані в працях [1]. На сьогодні ми маємо відмінну клінічну картину, що характеризується обмеженими, локалізованими вогнищами, які починали свій розвиток із поверхневих шарів, не втя-